

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 4.— „
Inozemstvo ce-
loletno 100 D.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D1—
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 50 p.Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Smisel za državo.

V raznih velikih in malih slovenskih centralističnih listih pogosto beremo, da smo Slovenci za lastno državno življenje popolnoma nesposobni in nezreli, ker nimamo niti najmanjšega smisla za državo. Zato pa se moramo brezpogojno pokoriti Srbom, ki imajo lastno državo že nad sto let.

Kakor je treba vse, karkoli pišejo slovenski centralistični hlapeci, natančno preiskovati in ugotoviti, kaj je resnice na takih trditvah, tako potrebuje tudi ta trditev temeljite preiskave.

Vprašajmo se najprej: Kaj je država? Država je organizacija ljudi. Kakšen cilj in namen zasleduje taka organizacija in ali sploh zasleduje kakšen cilj in namen, o tem si tudi veliki učenjaki še do danes niso na jasnem. Znameniti učenjak Anton Menger trdi v svoji knjigi »Die neue Staatslehre« (Nov nauk o državi), da država sploh nima drugega namena, kakor da s pomočjo državne oblasti vladajoča skupina izkorišča ono drugo, ki ni na vladi.

En namen pa ima država gotovo, in sicer tega, da brani gospodarsko neodvisnost v državni organizaciji združenih ljudi. Ne neodvisnosti posameznikov, ampak neodvisnost celote. Ta gospodarski nagib je rodil lepo število danes neodvisnih držav. Severna Amerika n. pr. je bila nekdaj od Angležev odvisna kolonija. Ko so pa Angleži to kolonijo le preveč pritiskali in izmозgavali, so se Amerikanci uprli in so proglasili svojo deželo za gospodarsko neodvisno deželo, za državo. Takih zgledov pozna svetovna zgodovina lepo število.

Kako pa je pri nas v tem oziru? Ali ni ves narodnostni boj, ki so ga bojevali Slovenci pod Avstrijo, le izraz hrepenenja po gospodar-

ski neodvisnosti? Ali se ni slovenska inteligenca tedaj borila v prvi vrsti le zato, da ji tuji ne bi odjedali domačega kruha? Ali se niso Čehi borili in upirali Avstriji v glavnem le zato, ker so se naveličali s svojim davčnim denarjem vzdrževati ostale pasivne avstrijske dežele, pred vsem nikdar siti Dunaj?

In ta boj za gospodarsko našo neodvisnost traja še dandanes. Boj za gospodarsko neodvisnost posameznika ali pa za gospodarsko neodvisnost skupine, ki se zaveda svoje skupnosti, je pa ravno najlepši dokaz, da imajo tisti ljudje, ki ta boj vodijo, jako mnogo smisla za državo!

Zakaj so se Srbi borili proti Turkom 500 let? Ali mislite, da samo »za krst častni«? Nam se zdi mnogo verjetnejše, da zato, ker so se naveličali plačevati turškim oblastnikom znani »harač«!

Tudi mi Slovenci smo se že precej naveličali silnih gospodarskih krivice in neenakosti, katerim tudi v naši sedanjí državi še ni konca in kraja. Inteligenca je sicer trenotno dosegla, za kar se je pod Avstrijo borila in je nemško konkurenco izrinila. Zato je tudi danes skoro vsa centralistična. Toda ljudska masa še zdaleka ni doživela svojega gospodarskega osvobođenja in zato je ljudstvo danes v svoji pretežni večini za federacijo in za republiko, ker ljudstvo vidi, da bo šele takrat svobodno, ko bo samo odločevalo o porabi svojih davkov in ne drugi!

Zato je popolnoma umestna in točna trditev: Kdor je federalist in zaveden republikanec, je ob enem tudi najbolj državotvoren! Kdor pa nima smisla za gospodarsko neodvisnost svojega rodu, ta je hlapec in centralist.

Slovenija — razdeljena.

Te dni smo brali v dnevnih listih vest, da je imenovan za »velikega župana« v Ljubljani g. Šporn, za »velikega župana« v Mariboru pa g. dr. Ploj.

»Velike župane« nam je prinesla vidovdanska ustava, ki določa, da se naj cela država razdeli na okrožja, na čelu teh okrožij pa naj stojijo »veliki župani«.

Ta določba ustave se v Sloveniji ni takoj uveljavila. Še dolgo po sprejetju ustave je »vladal« v Sloveniji »pokrajinski namestnik«, a tudi še potem, ko smo dobili prvega »velikega župana«, je Slovenija le še ostala združena pod eno samo upravo.

Ko pa je prišla na krmilo sedanja radikalna vlada, je imenovala tudi za »štajersko oblast« posebne »velikega župana«. Mariborski »veliki župan« pa ni vršil svoje oblasti in moči v polnem obsegu, am-

pak je še vedno »vladal« v Sloveniji ljubljanski »veliki župan«.

Sedaj pa se bo vse to korenito izpremenilo. Niti dr. Ploj niti g. Šporn ni mož, ki bi hotel igrati vloge slavnatega moža. Oba bosta vladala, kolikor jima bo to seveda dopuščal minister »policije«, kakor se po srbsko tako imenitno imenuje minister notranjih zadev. S pričetkom te vlade je pa Slovenija dejansko razdeljena. Sedaj imamo zopet Kranjce in Štajerce...

Ko se je takoj po sprejetju vidovdanske ustave začelo govoriti o razdelitvi Slovenije na dve oblasti, se je lep del slovenske javnosti temu načrtu z vso odločnostjo upiral. Kako pa je danes? Danes se ni oglasil nihče, pač pa so se slovenski politični krogi po svoji stari navadi začeli zopet pretepati za »drobtine« in so se vlekli samo zato, da postane veliki župan pristaš ali pa vsaj protežiranec te ali one stranke.

Volitve v cenilne komisije za dohodnino.

Kakor naši davkoplačevalci bržkone in žalibog že prav dobro vedo, je eden izmed najobčutljivejših pri nas vpeljanih davkov dohodninski davek (dohodnina). Ta davek nas zadeva silno občutno in sicer iz sledečih vrovov:

1. Ta davek plačujeta le Slovenija in Dalmacija; druge dežele v kraljevini SHS tega davka ne poznajo. Je torej ta davek en davek več kakor pa jih plačujejo ostali državljani naše kraljevine in zato se zdi ljudem po pravici krivičen, ker ne zadene vseh državljanov. Mi plačujemo vse davke kakor jih plačujejo drugi in še dohodnino za nameček.

2. Stopnje, ki so nekdaj veljale za ta davek, so bile razmeroma nizke. Kdor ni imel več kakor 600 starih goldinarjev letnega dohodka, mu tega davka sploh ni bilo treba plačevati. Danes ga mora plačevati že vsak, kdo ima na leto vsaj 3000 kron

dohodka (ne na mesec!). Toliko ima seveda vsak berač. To se je zgodilo vsled tiste strahovite zabikanosti naše »prevratne« uprave, ki je pustila obveljati načelo »krona je krona«, ni pa pomislila, da stara zlata krona nikdar ne more biti enakovredna s papirnato krpo. Starih 600 goldinarjev je 60 cekinov po 20 kron. En 20-kronski cekin je vreden danes najmanj 1200 »jugoslovanskih« kron. Dohodnine prost bi moral biti torej vsak, kdor ima $60 \times 1200 = 72$ tisoč kron letnega dohodka — če bi šlo po stari pravici in po pameti. Danes pa ni več ne pravice, ne pameti (razun pri »Avtonomistu«).

3. Te krivice bi lahko popravil parlament. Ker pa imajo v centralističnem parlamentu večino poslanci iz onih dežel, ki dohodnine ne plačujejo, je jasno, da parlament teh krivic nikdar ne bo popravil, ker

LISTEK.

29

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Šenoa.

„To še vprašuješ? Saj sam boljše veš! Kmet si, toda po vsem kraju te kmetje bolj poslušajo, ko oskrbnika, grajskega upravitelja ali celo graščaka. Kar ti rečeš, to bo. Če se kmetje med seboj zavsajajo, pridejo k tebi na poravnavo, ker si pameten in ker več veš ko ves ostali svet. Ali se niso pri tebi že pritoževali?“

„So.“

„Ne pozabi, da so ti nekdaj gospodari bili naklonjeni in da so te spoštovali kot moža!“

„Kaj naj storim?“ je vprašal kmet in vstal. „Reci besedo svojemu botru Iliji in možem po ostalih vaseh. Tahi bo čez par dni s svojimi vojniki krenil v Kanižo. Grad bo prazen, saj Tahova žena pri tem ne šteje. Ne dajte se, Bog vam je dal roke in vse drugo bo prišlo.“

„Vse bo kakor poprej! Čujte, milostni gospod, imel sem sorodnika župnika, pri katerem sem v svoji mladosti služil. Umrl je prerano, sicer bi tudi jaz nosil črno haljo. Kar znam in vem, sem se naučil od tega poštenega starca. Pazi na svojo pamet, pazi na svoje srce, tako me je starec učil, in Bog te ne bo zapustil. Ali eno brez drugega ne prinese sreče in tvoje delo ne bo nič vredno, če bo v njem preveč pameti ali preveč srca. Enaka mera je najboljša. Ta mož me je tudi naučil čitati; pisati žalibog ne

znam. Ko je starček umrl — bil je siromak — mi ni po njem ostalo nič drugega, ko ena sama knjiga — sveto pismo. To knjigo sem v dolgih zimskih večerih čital in zopet čital, pa mi je bilo lahko pri srcu. In še vedno jo čitam. Kar stoji v njej, je popolnoma drugače, kakor pa se po svetu godi.“

„Kaj mi tu pridiguješ?“ ga je zlovoljno zavrnil Stjepko in kmeta čudeč se gledal.

„Počakajte, milostni gospod, pa boste izvedeli, zakaj. Knjiga pravi, da izhajajo vsi ljudje od Adama in Eve, plemenitaši in kmetje, da so si vsi ljudje bratje, torej mi in vi ena kri. In ko je Adamov sin ubil brata, ga je bog preklel — in ali ni rekel naš Odrešenik, naj človek ljubi človeka kakor samega sebe; ali ni rekel, da bodo visoki ponižani, nizki pa povišani. Ko so se mi pozneje odprle oči, sem spoznal, da sem tudi jaz Adamovo dete in da imam ravno tako star rod, kakor vsak knez, samo da ima knez zapisano, kako so se njegovi predniki imenovali, mi kmetje pa tega nimamo. Gledal sem pozneje po svetu, kako plemeniti brat kmečkega brata pobija in do krvi muči, pa sem rekel: „To ni prav, Bog pravi drugače; svet stoji pošev. In prišla bo vesoljna sodba, ki bo vse izravnala.“

„Kaj praviš?“ je z izbuljenimi očmi vprašal Stjepko Gubca in skočil po koncu.

„Pravim Vam,“ je rekel kmet mirno, „da boste vedeli, kako Matija Gubec misli. Kaj hočete vi, gospoda, od nas, kaj delate iz nas? Zakaj ne pustite, da bi bili vsaj na pol ljudje, če že Vaša pisma pravijo, da ste Vi boljši, mi pa slabši. Samo kadar vam treba naše pomoči, ko

je treba, da daj hrvaški kmet denarja in krvi, tedaj je dober — sicer je kmet, sicer je smet. Zopet ste prišli po našo pomoč; velikaš snubi proti velikašu kmeta — za vašo pravico. Tudi jaz mrzim Taha,“ je z zamolklim glasom nadaljeval Gubec in oko mu je zažarelo, „mrzim ga, ker ima sebe za Boga, kmeta pa za psa. Toda če za Vašo pravico prelivamo kri, kako pravico bomo dobili mi, mi ubogi torbarji v raševini?“

„Obljubim ti,“ je povzel Stjepko z nekakim spoštovanjem gledajoč kmeta, ki je ponosno vzdignil glavo, „ko se bo gospa tašča vrnila na Susjed, boš postal svoboden.“

„Hvala gospod,“ se je kmet nasmehnil, „ali res mislite, da zahtevam plačila za svojo pomoč? Varate se. Kaj bi jaz? Jaz sem sam in bom ostal sam; toda kadar gledam, kako ti ubogi ljudje po deželi plakajo in vzdihajo, me srce boli.“

„Čuj, Gubec, prisežem ti, da če se nam povrne naš imetek, da bomo gledali na vas in da vas nikdar ne bomo zapustili.“

„Prisežete?“ vpraša kmet ostro plemiča, „Pri živem bogu in odrešenju!“ odvrne mladenič.

„Pustite me tri, štiri dni, da stvar premislim in potem bom poslal po katerega vaših ljudi, da mu povem, kako bo.“

„Dobro! Pošlji po oskrbnika Stjepana ali po Ivana Sabova, ki živita na Brdovcu, odkar ju je Tahi pregnal z gradu. Čez tri dni!“

„Čez tri dni,“ odvrne kmet, „sedaj pa lahko noč, vaša milost!“

(Dalje prih.)

je vsak minister vesel, če kakšna druga dežela več plačuje kakor plačujejo srbske dežele.

Edina pomoč, ki nam še preostaja v tem davčnem boju, so **cenilne komisije**. Volitve v te komisije se bodo vršile prihodnji mesec. Zato naj se vsak, kdor je opravičen voliti, pobriga pravočasno, da poizve pri županu, pri davkarji ali pa na okraj, glavarstvu, kdaj in kje se bodo te volitve za njegov okoliš vršile in naj gleda, da si zagotovi svojo volilno pravico za te volitve.

Važnost teh volitev je silno velika. **Cenilne komisije za odmero dohodnine so namreč tisti organ, ki ima pravico ugotoviti in določiti, koliko dohodka se pripisuje temu ali onemu davkoplačevalcu.** Davčna oblast (davkarija) ima le dolžnost pripraviti in zbrati vse material, cenitev in določba davku podvrženega dohodka pa je stvar komisij. Pri drugih davkih veljajo zelo veliko izpovedi **tajnih** davčnih zapnikov, katerih se poslužuje davčna uprava, pri določanju in oceni dohodnine pa imajo samo **cenilne komisije besedo** in ne davkarija in ne njeni tajni zaupniki. Tako določa postava.

Cenilna komisija sestoji iz izvoljenih članov in iz članov, ki jih imenuje vlada (finančna uprava). Vsakih je polovico. Zastopane pa morajo biti v komisiji vse vrste dohodninskih davkoplačevalcev.

Volilno pravico ima vsak dohodninski davkoplačevalec, ki je polnoleten in ki uživa vse državljske pravice. Vsak tak je tudi lahko izvoljen v cenilno komisijo.

Če se pa ljudje za te volitve ne brigajo, ima vlada pravico, da sama imenuje vse člane cenilne komisije. Tudi to določa postava.

Ker torej **cenilne komisije** določajo in odločajo o tem, koliko letnega davku podvrženega dohodka ima kdo, in ne tajni davkarski zaupniki, zato je za vse davkoplačevalce silno važno, da izbere v te komisije pravične in poštene, pa tudi pogumne moze, ki se ne dajo ustrahovati od nikogar ampak ki se zavedajo, da niso poklicani zastopati samo državne koristi in koristi državne blagajne, ampak da morajo braniti in varovati tudi koristi žepov davkoplačevalcev. To morajo biti resni moze, ki znajo **zdrževati** korist države s potrebnimi ljudstvi. Davčna oblast je že po svoji naravi taka, da bi vsak dan najraje petkrat napolnila vse državne blagajne — to je razumljivo in oprostljivo —, **stvar cenilnih komisij pa je, da to davčno vneto splelje na pravo mero.**

Naj končno še omenimo, da volitve v cenilne komisije za dohodnino **niso politične volitve**, da torej pri teh volitvah ne gre ne za liberalce, ne za klerikalce, ne za samostojne in ne za komuniste itd., **ampak samo za pamet in za poštenje.** Nikjer ne bi bila politika tako nevarna kakor pri volitvah za davčne cenilne komisije, ker strankarska strast je slepa in bi prav lahko zapeljala tega ali onega strankarja, da bi svojega političnega nasprotnika hotel tudi na takem mestu zadel in udariti, kjer morata odločevati le pravica in zakon.

Kmetje in trgovci, obrtniki in delavci, posvetujte se o tej veljavni stvari, dokler je še čas! To je edina pomoč, ki vam je dana, da si lahko nekoliko pomorete izpod davčnega vijaka.

Kdo je izdal ta ukaz? V nekaterih monarhističnih državah ima **vladar** pravo „abolicije“, t. j. on ima pravico, da tožbo ustavi. Te pravice pa se vladarji poslužujejo jako redko in če se je poslužujejo, je za tak vladarjev akt v ustavnih državah odgovorna vlada, torej ministri, oziroma v prvi vrsti pravosodni minister. „Jutro“-vo poročilo ne pove, ali gre tudi v našem slučaju za akt

„abolicije“, to je za vladarjev akt. Nam se zdi to jako malo verjetno.

Veliko verjetnejše je, da so ta **proces ustavili na povelje ministra za pravosodje**, ki pa te pravice nima. Pač pa ima on moč za to, ker lahko uporabi silo, ki je na razpolago vladi. Kadar pa začneta delovati **moč in sila** namesto pravice — takrat je pravice in pravosodja konec!

Ali ne živimo v pravni državi?

Težave kmečkih obrtnikov.

Iz **krškega okraja** smo prejeli dopis, v katerem nam prijatelj našega lista bridko toži o težavah takozvanih »kmečkih obrtnikov«, to je onih obrtnikov, ki nimajo predpisane učne dobe za seboj, ampak so se naučili svoje obrti doma, kakor bi rekli, tako »od roko«. Ti »obrniki« tudi ne morejo drugje delati kakor doma v svojem najbližjem okolišu.

Pa poslušajmo, kaj nam piše naš prijatelj:

»Pri nas na Dolenjskem v krškem okraju je sedaj tako, da si ubogi kmet čez celo poletje komaj toliko prihrani, da si kupi usnje za zimo. Domačega čevljarja pa ne dobi na dom, kakor je to bila navada od njega dni, ampak mora dati delati čevlje v mestu pri »izučnem« čevljarju, kar je pa zelo drago. Domači čevljarji si ne upajo več priti delat na dom, ker bo takoj občutno kaznovan od obrtne oblasti.

Ravno tako je s kovači. Pri nas noben človek tega ne razume, zakaj ne bi smel kovati človek, ki je še v avstrijskih časih napravil v enem dnevu lahko svojo skušnjo na podkovski šoli v Ljubljani, danes pa zahtevajo kar šestmesečni kurz! Pri nas sploh ni drugega za kovati ka-

kor nekaj hribovskih buš, ali je zato že treba biti učen kakor prvi kovaški mojster v Ljubljani? Jaz mislim, da je to preveč zahtevano in da to ni prav.

Tako se glasi pismo našega prijatelja (nekoliko popravljen, kar smo drage volje storili, op. ur.).

Mi smo vsebino tega dopisa priobčili z željo, naj bi upravna oblast šla tem ubogim ljudem po možnosti na roko. Mi popolnoma uvidevamo potrebo po sposobnih in šolanih obrtnikih tudi na deželi in razumemo tozadevno prizadevanje naših upravnih oblasti. Toda v vseh takih slučajih, ki globoko zassegajo v stare navade, je **dobro, če se napravi primeren prehod**, in mogoče bi se dala najti rešitev v tem, da se tiste ljudi, ki so že doslej čevljarili in kovali doma, za domačo potrebo, mirno pusti delati do njihove smrti. Toliko konj gotovo ne bodo zakovali, da bi vsa konjska rasa izmrla in tudi izučeni čevljarji ne bodo imeli menda prevelike škode, če poleg njih še »kmečki« čevljar kakšne čevlje zašije. Ali pa najde mogoče upravna oblast sama kakšen ugoden izhod?

„Puši ti još . . .“

Jako lepo sliko o naši toliko slavljeno centralistični upravi so objavile belgrajske »Novosti« dne 5. decembra. To resnično sliko iz življenja naj preberemo tudi naši uradniki in davkoplačevalci. »Novosti« pripovedujejo:

»Nedaleč od Belgrada vlada v svoji pisarni brijten uradnik. Plačo ima zelo skromno, da komaj živi. Da odpomore svoji bedi in revščini, je vpeljal takso za sebe. To takso mu mora plačati vsak, kdor hoče, da pri njem dobro opravi. On pa nima cenika za takse, kakor ga imajo njegovi tovariši na drugih mestih, ampak ima samo posredovalca, nevidnega posredovalca. Ta nevidni posredovalec je njegova tobakira. Na tobakiri je seveda Pašičeva slika.

Potem pa gre tako naprej: Kadar pride kdo k temu uradniku v pisarno, ga ta lepo sprejme, ponudi mu stol in ga vpraša, kaj želi. Ko je

izpraševanje končano, ponudi uradnik došlec svojo tobakiro z besedami:

»Puši! Jaz moram v sosedno pisarno!«

Ko pa človek tobakiro odpre, vidi, da je **prazna!** »Ej,« pravi, »že razumem!« In seže v žep, izvleče par bankovcev in jih stlači v tobakiro.

Uradnik se vrne, vzame tobakiro in gleda. Če se mu zdi dovolj, vtakne tobakiro v žep. Če pa se mu ne zdi dovolj, porine tobakiro še enkrat pred došleca in mu pravi z največjo ljubeznjivostjo:

»Puši ti još! Još!« — jaz imam še opraviti.

In ubogi kmet, obrtnik, trgovec itd. mora še basati denar v tobakiro, dvakrat in trikrat toliko!

Ta praksa je v veljavi v celi upravi tam doli na jugu. Povsod ti zveni na ušesa: »Puši ti još!«

Panama v Trbovljah.

Porotna razprava v Celju na višji ukaz odpovedana!

„Jutro“ z dne 8. t. m. poroča iz Celja: „Danes bi se tu imela vršiti porotna razprava proti Antonu Šuntajsu, krojaču iz Trbovelj, ki se ga obdolžuje zločina poneverjenja s tem, da je sredi meseca januarja l. 1923. od namestnika Ivana Hribarja prejel par dni pred volitvami za snujoče se radikalsko konzumno društvo 300.000 kron, a jih pridržal sam, oziroma razdelil med radikale... Razprava, za katero je vlada veliko zanimanje, je **pa bila vsled ukaza iz Belgrada odgojena, a Šuntajs izpuščen iz zapor.**“

Tako izgleda danes pri nas **neodvisnost sodišč!**

Obdolženca pripeljejo žandarji ali policaji na sodišče. Navadno ga ne pripeljejo brez vsakega vzroka. Vsaj sum, kolikortoliko opravičen sum, mora obstojati, da ga vzamejo

s seboj. Prav brez vsakega povoda žandarji ljudi ne odvajajo v zapore, v pravnih državah vsaj ne.

Obdolženec pride nato pred **preiskovalnega sodnika**. Če preiskovalni sodnik vidi, da je vsak sum **neutemeljen**, že on sam obdolženca izpusti. Če pa misli, da vendar še neke neke vidi, ga izroči **državnemu pravdniku**, ki mora sestaviti obtožnico. To obtožnico pa mora državni pravdnik utemeljiti z **dokazi**, direktnimi ali indirektnimi, in nato pride obdolženec kot **obtoženec pred redno sodišče**, ki izreče „da“ ali „ne“.

Tako delajo v pravnih državah. Pri nas pa se že napovedana porotna razprava, za katero je moral državni pravdnik gotovo zbrati nekaj dokazilnega gradiva, enostavno „odgodi“ — **na ukaz iz Belgrada!**

nov (posebno drugega), če bi trdil, da niso nikdar mislili na upor, a vendar je resnica, da je prvi udarec naš človek iz dna zadal sam in sicer dovolj nepričakovano, da smo bili vsi iznenadeni. Slovenski častniki, a samo nekateri, so se brez pridržka pridružili upor šele v nadaljnjem poteku in šele drugi upor je bil nekoliko organiziran od strani častnikov.

II.

Noči od 25. na 26. oktober so sledili trije dnevi, polni načrtov, tako hitro zavrženih kakor zasnovanih.

Takoj prvi dan smo morali oddati vse orožje. Rozorožil nas je »Gebiergsschützenregiment No. 1«.

Ko so fantje pometali puške in bajonete pred njihove noge in zopet odkorakali v stanovanja, so zapeli »En regiment po cesti gre« in zavriškali. Bataljonski poveljnik je častnikom nato naročil, da naj počijo ljudi, kako sramoto mora občutiti vojak, če mora oddati orožje.

»Kaj bo sramotno, če je pa naša volja taka, da ga nočemo nositi,«

je dejal star mož, ko sem jim ponovil majorjeve besede. Nekateri pa so vendarle trdili, da ni bilo pametno, da smo orožje oddali. Moj stotnijski poveljnik, štajerski Slovenec, hudo nervozen človek in pri tem še ves zaposlen z duševnimi boji, nas je nato še posebej oštel. Tudi mene je na samem dobro prijemal, mi celo nekoliko grozil, toda skoro obmolnil, kakor da mu je neko drugo čustvo, temu ravno nasprotno, presekalo glas! Fant je boril hud boj sam s seboj; dogodki so zahtevali od njega hitre odločitve, on pa je ni bil zmožen. Večkrat sem ga videl v teh dneh, kako je zamišljeno, z razbolelim obrazom strmел predse napeto premišljeval. Prišega, dana avstrijskemu cesarju, to je bila stena med njim in nami, katere on ni mogel izpodkopati. Premalo pogumnega čustva je bilo v njem in premalo čiste, jasne misli. Kljub vsem nasprotstvom, ki so vladala med nama in ki so se včasih stopnjevala do precejšnje ostrosti, sem ga še kar prenašal. Človek, ki mu je dano besedo težko prelomiti, posebno, če se zaveda njene dalekosežnosti in noče priznati sile pritiska, pod katerim je ono besedo dal, ni slab. Saj

lahkota, s katero so nekateri to vprašanje rešili, ni bila vedno najboljša znamenje zanje. Vprašanje vesti in zrelosti je to, ki posega v naše življenje mnogo bolj, kot si upamo priznati.

Zaprli so jih od celega polka čez sto, med njimi tudi praporščaka Kvasa in nekega madžarskega častnika. Še čudno se nam je zdelo, da tako malo. Čutili smo, da bo teh sto krvava odkupna cena, spravna žrtev za naš upor. Z vsako uro smo z grozo pričakovali take vesti. Nismo bili vajeni odpustkanja, zato smo bili pripravljeni na najhujše. Zakaj bi bilo v Codroipu nemogoče, kar je bilo mogoče v Judenburgu? Le splošen občutek, da gre vse nekam v prepad, nas je tolažil. Ali pa ne bodo ravno zaradi tega posegli po zadnjih, obupnih sredstvih?

Močno pa smo se začudili, ko se je čez par dni mnogo aretirancev vrnilo k svojim stotnijam. Tedaj se nam je zazdelo, da nekaj ni čisto v redu. Ni bilo še slučaja upora, ki bi ga avstrijska oblast ne kaznovala s smrtjo.

(Dalje prih.)

Lojze Ude:

Upor slovenskega polka v Furlaniji.

(Poglavje iz naše zgodovine.)

Z ozirom na to, kar smo takrat videli in vedeli o uporih raznih polkov (danes ne vem več kot takrat), morem tudi trditi, da je bil slovenski gorski strelski polk med prvimi, ki so v dneh pred splošnim napadom odpovedali Avstriji pokorščino, če ne celo prav prvi.

Mislil sem torej, da je bil ta upor eden izmed dokaj važnih vzrokov tako hitrega zrušenja fronte ob Piavi. Saj se je vest o našem uporu brez dvoma dovolj hitro raznesla po vsej Furlaniji in razkrajajoče vplivala na duha avstro-ogrskih čet, posebno, če pomislimo, da so bili takrat že povsod ljudje, ki so se zavedali, da morajo take novice širiti z vso vneto naprej.

Glavni notranji pomen tega upora pa je v pogumnem udarcu ob toliki nejasnosti in tolikem nepoznavanju položaja in v dejstvu, da so naši ljudje udarili sami.

Sicer bi delal krivico mnogim slovenskim častnikom vseh bataljo-

Kaj hočemo?

(Pojasnilo in vabilo.)

Preporod je potreben.

Kdor je zadnja tri, štiri leta zasledoval politično in kulturno življenje v Sloveniji, ta ni mogel prezreti, da nove razmere, ki so nastale po vojni, z vso trdoto zahtevajo popolne **politične in duhovne preroditve našega ljudstva**. Zlasti v nestalnem političnem življenju se je kmalu pokazala velika **kriza**: stare politične stranke so razpadale in porajale so se nove, katerih življenje pa je bilo le kratko in samo prehodnega pomena. Skoro bodo prešla cela tri leta, ko smo mi nastopili in napovedali krizo in zmešnjave, iz katerih pa mora iziti naš narod pomlajen, ves drugačen kakršen pa je bil v preteklosti, pred vojno in tudi še po vojni. Razne stranke, ki so nastopale po vojni, so imele lepe programe, nastope in zborovanja. Toda le prepogostokrat so bili še navadni in politično še malo samostojno izšolani slovenski ljudje predmet političnih kupčij, osebnih ambicij ali pa pretveza za izdajstvo utrjenih načel. Ne samo posamezniki, ampak kar cele stranke so pohodile svoja politična in socialna načela. Ljudstvo pa, tako prevarano, je postalo malodušno in nezaupljivo; ono ne verjame nikomur več!

Naš politični cilj.

Lansko leto že, 18. marca 1922., je prinesel naš list članek pod tem naslovom, ki je pokazal pot, katero mora slovensko ljudstvo nastopiti, ako hoče politične in duševne preroditve. V tem sestavku smo rekli:

»Slovinci smo majhen narod, ki se je pozno zavedel svojega življenja kot narod. Toda dejstvo, da smo majhni, po našem mnenju ne more in ne sme biti nikakoli ovira, da ne bi nalik doraslemu kmečkemu fantu stremeli za lastnim državnim domom. Lastna država, to mora biti naš glavni politični cilj. Pa bodo rekli mnogi: Tega ne bomo dosegli!

Takšno govorenje je napačno. Dosegli ga bomo, če bomo hoteli. Hoteli bomo pa, če se tega cilja zavedamo, kakor so se ga zavedali in tudi dosegli Srbi in Bolgari. Zato ravno pravimo, da je to naš cilj, kakor je n. pr. socialni cilj krščanstva izražen v nauku: Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe! Tudi to je cilj, ki ga pregrešni svet še dolgo ne bo dosegel, a vendar je ta nauk visok in vzvišen cilj, ki svetli pred nami.«

In ravno v tem sestavku se bere o

naši sedanji politiki

tole: »Vnanje razmere, v katerih smo živeli Slovenci, nam niso dajale baš mnogo upanja na ustvaritev lastnega doma. Bili smo hlapci, ki smo se čutili v tuji hiši — zaradi prilično dobrega gospodarstva — precej dobro, in smo ob posebnih prilikah mislili na lastni dom. Zato smo delali za druge in razmišljali o tem, kako bi tujo hišo napravili kolikor mogoče udobno in lotili smo se raznih principov, po katerih naj bi bila urejena tuja hiša, da bi se mogli tudi mi v njej počutiti kolikor mogoče dobro. Eni so se ogrevali za »naprednost«, drugi za »socialnost« itd. Mi mislimo, da je danes važnejše, najprej imeti hišo oziroma stanovanje in šele potem misliti na to, s kakšno politično barvo bomo hišo pobarvali! Kaj nam pomagajo polni lonci najrazličnejših barv, če pa nimam ne hiše, ne mize in ne stola, da bi jih barval? Zato; najprej hiša, potem barve!

Najprej ali popolna ali vsaj kolikor mogoče velika politična neodvisnost in samostojnost, najprej lastna državna hiša, potem pa jo urejajte na znotraj tako, kakor to hoče — narod sam!

»Narod brez lastne države ali vsaj državnosti ni narod!« — Zapomnimo si to!

Tako smo rekli.

Politična vzgoja.

Vsak narod, ki hoče biti politično kar najmanj odvisen, se mora učiti! V preteklosti politične stranke niso vzgajale ljudstva sistematično za **politično samostojnost**! To težavno delo vršimo sedaj mi že tretje leto nesebično, brez strahu in brez ozira na levo in desno. Novi dobi, ki mora priti, s težavo in s skromnimi sredstvi, pripravljamo pot!

Ali je naše ljudstvo vedelo na pr. kaj je parlament in kako je na znotraj urejen? Nikdar! Navadno so mu privedli ob volitvah kakšnega »gospoda«, ki so ga ljudem pokazali kot »medveda« in so dejali: »Tale gospod bodo Vaš poslanec, ki bodo na Dunaju pred cesarjem prosili milost za Vas! Če boste lepo ponižni, krotki in poslušni, bodo gospod poslanec lahko marsikaj dosegli za Vas, n. pr. tamle čez oni potok bo država postavila nov most na svoje stroške, ne na Vaše.« Tako in podobno so politične stranke »odgajale« naše ljudstvo. Niso mu pa povedali, da je **ljudstvo samo država**, da so državni novci last ljudstva, ki jih je ono samo nanosilo v državno blagajno v obliki davkov in drugih dajatev. Ljudstvu mi nihče povedal, da ima polno pravico do svojega deleža in da ne potrebuje nobenih miloščin! Na miloščino je nakazan dandanes (žal!) le onemogel siromak in nihče drugi: Ljudstvo, ki dela in ustvarja, pa **»gnad« ne potrebuje**. Zato je bila takšna in podobna politična »vzgoja« **skrajno nemoralna**.

Tega ne bomo več!

Nov čas in nove razmere po vojni zahtevajo od nas, da postanemo resnično **svobodni, neupogljivi in samozavestni ljudje**. Samo takšno ljudstvo more doseči, da bo na svoji zemlji svoj gospod, ki mu ne bo treba nikamor hoditi prosit milosti in drobtin z bogato obložene mize, in ki ne bo plačevalo težavnih milijonov drugim, kateri bi mu od tega delili revno in grenko milost.

Ljudstvo naj povsod odloča!

Takšna politika milosti in »gnad« pa je bila na Slovenskem mogoča samo zaradi tega, ker ni ljudstvo dejansko nikoli odločalo v političnih vprašanjih, pa čeprav so bile vse stranke navidezno »demokratske«. Odločalo je navadno v vsem le nekaj oseb, ki so to pravico vzele same, ljudstvo pa je bilo pozvano, da za njihove sklepe le glasuje. Kdor se je upiral slepi pokorščini, tega so proglasili za »izdajalca«, za hudobnega »nasprotnika« in so mu škodovali, kjerkoli so mu le mogli. Zato je bilo pri nas po krivdi »politične vzgoje« **tako malo človeške in tako veliko strankarske morale**. Ljudje so podivjali in pozabili, da so in da morajo v prvi vrsti biti ljudje in šele daleč pozneje strankarji. Zato naglašamo potrebo, da **ljudstvo odloča o vseh važnih političnih vprašanjih direktno samo, potem referendum**. Ta zahteva je utemeljena v človečanstvu in njegovem udejstvovanju!

»Združenje slovenskih avtonomistov.«

Večkrat čujemo vprašanje, kakšna je ta organizacija in kaj namestava?

To je **svobodna in neodvisna organizacija**, ki zasleduje cilje, kateri so v popolnem skladu z povedanim. Ona je nosilec našega lista, ki ni glasilo niti posameznih oseb, niti katerekoli stranke. Dosedanji njeni člani so pripadniki različnih delovnih stanov, od vseučiliškega profesorja do obrtnika, od poljedelca do industrijskega delavca in so raztreseni po vsej Sloveniji. Doseči hoče, da naš list tudi ostane **neodvisen**, ker ga bo nosilo celokupno naše ljudstvo, ki ga imej in razpelagaj ž njim! Njegova smer in pisava bo di nepokvarjen, čist in svetel odraz razuma in srca preprostega slovenskega človeka, ki hoče biti politično

samostojen, neodvisen in neodločujoč član svojega naroda, ki bodi zopet ravnopraven in neodvisen član vseh kulturnih narodov na zemlji!

Ali pa je ta organizacija tudi res potrebna?

Zelo je potrebna! Mnogo je pri nas odraslih ljudi, ki ne pripadajo k nobeni obstoječi politični stranki, ker jih je stranka, h kateri so pripadali, razočarala zaradi svoje načelne nedoslednosti ali kakorkoli že. Drugi zopet so v svoji politični in duhovni samostojnosti že toliko napredovali, da so spoznali svoje nekdajne zmote. Zmota ni greh. Vsi smo **zmotljivi**! Toda če jo enkrat spoznamo, se ji moramo odreči! Leta 1918. smo jo Slovenci zavozili; **to moramo priznati**. Formalno nosijo za to tisti tedanji politični vodniki odgovornost, ki se niso zavedali dalekosežnih posledic svojih dejanj. O izgubljeni Koroški tudi veliko govorimo in pišemo ter zavračamo krivdo na vse mogoče okolnosti. **To da priznati moramo**, da smo jo Slovenci zavozili predvsem sami. Tudi v Primorju smo sami veliko krivi, da imamo mejo, kakršna pač je. V sedanji nesrečni centralistični ureditvi naše države tudi leži velik del slovenske sokrivde. Vse to — **ker nismo imeli nobene jasne slovenske politične smeri, ampak smo uganjali politiko prošanj, milosti, podpor, osebnih časti in odlikovanj, kakor nekda v stari Avstriji**. In ta politika se še vedno ponavlja, vidite jo v strankah in v političnih listih. To pa še ni najhujše. **Zlô je v tem, da se naše stranke ne morejo iznebiti nepoštenosti v politiki**, da se drže, kakor nekda v Avstriji, še vedno dvojnega lica: na zgoraj ponižen sluga, navzdol bič, na Dunaju vladni podrepnik, doma pred ljudstvom pa grajač gromovnik! Te nepoštenosti v politiki bodi že vendar enkrat konec!

Zato je takšna neodvisna organizacija potrebna! Otrresti se je treba ne le hlapčevstva, ampak tudi hlapčevske duše!

Program »Združenja slovenskih avtonomistov«.

S tega stališča povdarja naša organizacija vse kar tvori bistvo slovenskega človeka: 1. njegov jezik; 2. njegovo verstvo; 3. njegov način mišljenja in čuvstvovanja, s katerim gleda, pojmuje in si ureja svet. Poleg teh duševnih dobrin se oziramo zlasti tudi na gospodarsko stran življenja, ki nam kaže, da smo Slovenci kmečki in delavski narod.

Na podlagi teh prirodnih in zgodovinskih dejstev si gradimo **politično in socialno stavbo** v Jugoslaviji, ki naj bo zvezna država na zunaj, z avtonomnimi deli na znotraj. Zahtevamo federativno ureditev države, pri kateri stopajo posamezni deli (pri nas Slovenija) v svobodno zvezo za vse one posle, ki se sporazumno in pogodbeno označijo za skupne ter se kot takšni zakonodajno obravnavajo skupno po delegatih, a njih izvrševanje pripada v območje posameznih pogodb.

nikov v njih deželi. Vsa druga javna opravila spadajo zakonodajno in upravno v področje vsakega pogodbenika za sebe.

Izhajamo s stališča, da je narod izvir in nosilec vse politične moči, to je suveren: zato smo za republikansko državno obliko, pri čemer naglašamo potrebo svobodnega sporazuma tudi v tem vprašanju.

Slovenija je po svoji ogromni večini kmečka in delavska, zato mora biti zakonodajna in upravna organizacija v skladu s koristmi tega prebivalstva. Smoter mora biti: čim največ kmečkih gospodarstev s kolikor mogoče zadržno produkcijo. Ta se naj naslanja na obrt in industrijo, od katerih je odvisno gospodarsko uspevanje Slovenije. Industrija in prometna sredstva, ki služijo splošni blaginji, naj prehajajo v last družbe, oziroma obrtnih in delavskih produktivnih zadrug.

Na družbo in državo gledamo s stališča kmeta in delavca, ki se jima morajo prilagoditi tudi meščani in izobraženci. **Zavračamo današnji način družbene organizacije v državi, kakor ga je ustvarilo meščanstvo s svojim vojaštvom, uradničtvom in političnim strankarstvom**, ki naj služijo kapitalu za nadvlado nad kmečkim in delavskim ljudstvom ter svobodnim izobraženstvom. Prebivalstvo naj se samo-upravno organizira, a pri političnih vprašanjih, ki zadevajo ves narod, odločaj vse prebivalstvo po svobodnem glasovanju (**referendumu**).

Svetovna vojna je toliko časa ubijala človeštvo, da je ubila v posameznikih in narodih človeka. Naša naloga bodi, da dvignemo **človeško zavest in človeško dostojanstvo** slovenskega kmeta, delavca in izobraženca, da si zgrade — doslej nasilno na tri kose raztrgano — **svobodno domovino Slovenijo** v enakopravni zvezi s Hrvati, Srbi in po danih prilikah tudi z Bolgari na načelih socialne pravičnosti in mednarodnega miru (**pacifizma**).

Kdo lahko postane član naše organizacije; njegove dolžnosti in pravice.

Član naše organizacije lahko postane vsak polnoletni Slovenec, ki ta programatična načela v celoti priznava. Njegova **dolžnost** je, da ta načela po svoji možnosti širi in pridobiva za naš list novih naročnikov in bralcev. Nadalje je njegova dolžnost plačevati članarino, ki znaša mesečno Din 3.50. **Član pa prejema zato naš list brezplačno**. Ima pravico umstveno sodelovati pri listu in odločevati v organizaciji.

Kdor želi postati član, naj to javi pismeno ali ustmeno upravi našega lista (»Avtonomista«, Ljubljana, Breg št. 12./II.), ki mu bo izročilo ali pa poslalo pristopno izjavo ter ga vpisalo v imenik.

Cimveč nas bo, tem preje bo dosežen naš cilj. Ne omahovati in ugi-bati, ampak odločno prijeti in delati — to je naše geslo!

Združenje slovenskih avtonomistov v Ljubljani.

Pred izpremembro?

Ta teden so poročali razni listi o nekkih izpremembah v vladi. Te izpremembe bi bile jako dalekosežne, ampak vprašanje je, kaj je na teh časopisnih vesteh.

Gotovo je, da so sedaj vladajoči radikali v zadregah in zato iščejo zaveznikov, in bi jih tudi vzeli in bogato plačali, kjerkoli bi jih dobili. Vprašanje pa je, če jih bodo dobili. To se bo pokazalo kmalu po praznikih.

Zanimivo pa bi bilo vedeti, kaj je srbske radikale prignalo do tega, da so začeli iskati zaveznike med Hrvati in Slovenci. Mislimo, da se v tem oziru ne motimo mnogo, če trdimo, da se je to dogodilo **pod tujim vplivom**.

Na Angleškem so imeli v začetku tega meseca volitve, pri katerih je zmagala Delavska stranka. V tej stranki je mnogo ljudi, ki niso za belgrajski centralizem in mi-

litarizem prav nič vneti, ampak so dobri znanci in podporniki — Radičevi! Naša država pa je Angležem precej dolžna in tak dolg je v nasprotnikovih rokah hudo orožje!

A tudi na Francoskem se je nekaj dogodilo, kakor se to vidi iz raznih namigavanj. Tam je bil nedavno kralj Aleksander. Francoska država išče zaveznikov. Nezanesljiv zaveznik pa ni nič vreden. Za Francoze je moralo postati jasno, da bo naša država le takrat dober zaveznik, če bodo v državi vsi državljani zadovoljni in ne samo Belgrad. Vse kaže, da so nam dali Francozi to tudi na primeren način razumeti, in če so to storili, so imeli popolnoma prav.

Zato je že mogoče, da bo pod takimi udarci tudi belgrajske vladodržice začela enkrat srečavati pamet. Pozno sicer, ampak bolje pozno kakor nikoli.

Odlomki za panegirik Slovencev*.

Sestavil dr. M. Malnerič.

Večkrat sem se čudil slavnosti, ko so nastopali telovadci, da pokažejo svojo telesno moč in izurjenost, ko so telovadile množice, da zadivijo gledalce z istočasnim ritmičnim gibanjem teles in pokornostjo mišic, za kar so želi slavo. Še bolj sem se čudil učenjakom, ki so iskali orožja v grobovih starih Slovencev, pa ga niso našli, ker se nahaja v grobovih starih Slovanov sploh le redkokedaj in malo orožja, — pa so iz te okolnosti sklepali, da so bili stari Slovenci plašljivi. Čudil sem se radi tega, ker „ne dobe primerne pohvale tudi oni, ki so tiho delali za-se za obči blagor in oborožili svojega duha tako, da so mogli koristiti tudi svojim bližnjim. Kajti od borcev-tekmecev ne bi imel nihče koristi, tudi ako bi dosegli dvojno mero svoje moči, od posameznika pa, ki globoko uvideva, bi lahko imeli korist vsi, ki bi se hoteli udeležiti njegovega mišljenja“ (Izokrat).

Grobovi starih Slovencev ne pričajo o manj vredni kulturi. Staroslovenska „ketlaška“ grobna kultura emajlovanih nakitov, na katero so preiskovalci zadeli v grobovih v Središču, v Mengšu, na Bledu in v drugih krajih, dokazuje umetniški okus starih Slovencev, ako morda celo ne potrjuje njihove starožitne individualnosti. V primeri z grobovi ostalih starih Slovanov se odlikujejo s svojo kulturo ravno grobovi starih Slovencev.

Daleč od središč življenja začutiš najbolj celoto Slovanstva. V dremaščih tajgah Sibirije in Altaja, pod jatazanom roparskega Arnavta, pred panoramo Olimpa ter v podvznožju gromovladca Cevsa srečaš skupine slovanskih oračev v platneni obleki, v dolgih, belih kmetijskih srajcah. Na visoki ravnini pod Gorobabo stopa za bednim plugom z dvema bivoloma macedonski orač in se obrača od zoprnega mu pogleda na oboroženega jezdeca (Veščij Oleg).

Priprostost ljubi svobodo, svobodno ustavo in svobodno upravo; razkošje in bogastvo pa razkosavata domoljubje. V resnici demokratični narodi ne ljubijo sijaja, dvorske diplomacije in velikih stalnih vojsk, vedo pa, da rabijo široko in sposobno narodno in deželno obrano (Bluntschli), spoštujejo obstoječe zakone in si, ako so brez drugega stanovanja, ne podirajo hiše, predno so si zgradili novo; tudi ne tarnajo preveč o sili v deželi, ker bi od tega imeli največji dobiček oderuhi. Ako si se izgubil v gozdu, pojdi v eni smeri, da prideš iz njega! (Descartes).

Morda diči živa pravna zavest dinarske Slované (Cvijić) ravno radi njihove priprostosti. Globoka pravna in ustavna zavest pa je krasila tudi priprostega slovenskega alpskega kmeta:

„Kdo je, ki se mi bliža?“ — „Gospod je te zemlje!“ — „Ali je pravičen sodnik-mož, ki mu je blagor ljudstva na srcu? Ali je svobodni mož?“ — Na glavi je imel siv klobuk s sivim trakom, na nogah okorne opanke, imel je sivo srajco, prepasano z rdečim pasom. Iz tega si vega klobuka slovenskega kmeta je moral naposled vojvoda piti sveže vode v znak, da izvira njegova moč iz naroda, pa da bodi njegova življenje priprosto in skromno kot življenje slovenskega kmeta (Vošnjak).

Kakor ustavne pravice, tako so skrbno čuvali slovenski kmetje in meščani tudi svojo kmetjsko in mestno samoupravo. Shajali so se pod priprosto lipo, so razpravljali in odločali, se posvetovali in tudi sodili, na večah in gorskih pravdah. Župani vzhodne beneške Slovenije pa so se noter do začetka 19. stoletja shajali pri starodavni cerkvi sv. Kvirina v landarski veliki sosednji, razpravljali in sklepali ter sodili pri kameniti „laštri“ o zadevah, tikajočih se njihove deželice, in volili svojega „velikega župana“. — Kljub vladnim odredbam in razveljavljenjem volitev, so črnomaljski meščani l. 1593. trikrat zaporedoma izvolili Mihaela Živkoviča za svojega mestnega sodnika. Tako so znali naši predniki čuvati svojo svobodo, ne samo v ustavi, ampak tudi v posameznostih, v samoupravi in v svobodni upravi. Tuji grajščaki si niso upali drmati na ljudski svobodi s kakšnimi „enotirnimi sistemi“ in daviti svobodno upravo.

Naši predniki, ki so torej v zgodovini pokazali toliko ustavnega in demokratičnega mišljenja, pa toliko samoupravnega dela, niso opustili tudi misli na svobodo v veliki, na svobodo naroda. Ohranili so smisel za celoto Južnih Slovanov skozi stoletja. Skoro vsi Slovenci so se udeležili bojev Ljudevita Posavskega, ko je ta nastopil proti Frankom in odbil deset njihovih močnih vojsk, dočim so bili Hrvatje sami takrat razdeljeni v dva sovražna tabora in se je združilo pod Ljudevitiim vodstvom samo nekaj srbskih plemen. Takrat so mogli pričakovati največjo politično izgubo ravno Slovenci, kakoršna jih je res tudi zadela; nastop Slovencev pa je Hrvatom toliko koristil, da so si vsaj oni lahko ohranili politično svobodo; kaj bi se bilo takrat zgodilo tudi s Hrvati, ako bi se bili Slovenci zvezali s Franki?

Kakor je bila Srbom največjega pomena za njihovo cerkveno in narodno organizacijo patriarhiya v Peči, tako je ohranila katoliška duhovščina vedno spomin na rimsko Ilirijo in s tem zemljepisni pojem, ki je postal pozneje tudi največjega političnega pomena. Na njem počiva osnutek Napoleonovih ilirskih pokrajin, katere so obsegale ravno največji del Slovenskega. V slovenskem narodu samem je ostalo ilirsko ime v spominu, kakor to dokazuje dejstvo, da so imenovali beneški Slovenci oglejskega škofa ilirskega, „ker je bila Akvileja na koncu Ilirije“ (Podrecca-Rutar). Ni čudo tedaj, da je pesnik Vodnik pozdravil tako navdušeno „Ilirijo oživljeno“.

Toda pravijo, da stari Slovenci niso bili hrabri. Naš narod je vodil na svojo pest vojske z mogočnimi Langobardi, se bojeval samostojno z Bavarci, priskočil rad drugim na pomoč proti Obrom in Frankom, stal v jedru vojnih čet v bojih na Slovenskem proti Turkom. Naj navedem samo en primer hrabrosti Slovencev v časih njihove narodne samostojnosti! Ko jih je napadel furlanski vojvoda Ferdulf na Prešenski gori, „so se mu postavili moško v bran, so se bojevali bolj s kamenjem in sekirami kot z orožjem, pometal sovražnike s konj in jih vse potokli,“ ubili tudi vojvodo samega in uničili pri tej priliki vse furlansko plemstvo. Tudi drugi Ferdulfov naslednik vojvoda Pemo je dobil spoštovanje pred hrabrostjo Slovencev, ker se je pozneje požuril, skleniti z njimi mir na bojišču. Poglavje o bojih Pemovega sina Rathisa s Slovenci pa so prepisovalci Pavla dijakona, ki je vse te boje popisal, bržkone nalašč skrajšali, ker je bilo za Langobarde malo častno. — Toda, ako bi tudi bilo res, da stari Slovenci niso bili po svoji naravi tako bojevit kot Južni Slovani, ali niso potem Slovenci v tem oziru najbolj podobni Rusom, miroljubnim, vztrajnim, računajočim, bolj nadarjenim kot ženialnim, z izobraženstvom, ki je, boječ se za svobodo celote, skoro bolj centralistično, kot samoupravno; morda smo celo, soditi po bujnih organizacijah, slično kot Rusi bolj množina kot osebnost.

Pravega duha našega naroda nam odkriva naš jezik. „Ali ni ravno ona, naša slovenščina med vsemi slavenskimi jeziki najlepša, najprimernejše ustvarjena v vsakem oziru? Kako bogato razvit je naš vokalizem v primeri, recimo naravnost, s hrvatskim, ki velja za najblaglasnejši, pa je v resnici v tem

oziru, vsaj meni se tako zdi, v bog in, skoraj bi rekel, nekoliko trd in lesen, kakorkoli se hvali. — Celo ti isti samoglasnik, ki je pri nas najbolj zaničevan, tako da še svoje črke nima, polglasnik, dela našo slovenščino nekako moško in obenem lahkotno, medtem ko ima hrvaščina s svojimi polnimi glasovi nekaj težkega... Kako bogato razvito je dalje naše naglaševanje v primeri z vsakim drugim raznih slavenskih jezikov, kako ugodno kakor prozi tako poeziji!... Zadosti krepak in moški, če se ne govori prenemarno, je tudi naš konsonantizem, ker je prost tistega mehkužja, ki kakor nekaka bacilska bolezen razjeda severne slavenske jezike... Ohranili smo topljeni nj in lj, kar je prav in zadosti. Naša deklinacija je krepka in ugodno spremenljiva, naša konjugacija krasno dovršena. Nima sicer aoristov in imperfektoev, pa jih tudi ne potrebuje. Ima pa potrebni kondicionalij preteklega časa, ki ga ni imela stara cerkvena slovenščina in ga ruščina še prav do današnjega dne nima. Naša slovenščina je torej, prepričani smemo biti, eden najlepših jezikov na svetu. (Skrabec.)

Najslavnejši jezikovni spomeniki so predvsem oni, ki so najstarejši. Od živčih slovanskih jezikov najstarejši ohranjeni pisani spomeniki pa so slovenski brižinski spomeniki, ki jim je sicer poznati vpliv stare cerkvene slovenščine, pa so vendarle slovenski. Slovanski jezikoslovci bodo morali tedaj vedno spoštovati naš slovenski jezik, ako ne bodo hoteli iti mimo najvažnejših slovanskih jezikovnih zakladov.

Naši znanstveniki so se odlikovali predvsem na jezikovslovnom polju; Slovenca Miklošiča prištevajo med največje jezikoslovce, smatrajo ga celo za največjega slavista devetnajstega veka. Ali smemo na to tako hitro pozabiti? A tudi v umetnostih se nam ni treba sramovati pred ostalimi Južnimi Slovani. Ali ni mar naš Prešeren prvak med južnoslovanskimi liriki. Ako bi tekmovala danes južnoslovanska lirika, ali mar ne zasluži prvenstva naša narodna lirčna pesem in naš Župančič?

A tudi na drugih poljih lepih umetnosti in znanosti si je ustvaril slovenski ženi nevenljivo slavo in največje zasluge. Trajnega pomena ostanejo glasbena dela našega Petelina; sin priprostih staršev, ki so v Gorici prodajali sadje, Franc Kavčič; je bil eden najboljših slikarjev začetkom 19. stoletja in predsednik akademije umetnosti na Dunaju, pa upravitelj učilnice slikarjev, kiparjev in bakrorezcev; znamenit je bil stavitelj in kamenar Janez Albertal iz Trebnja, ki je v prvi polovici 17. stoletja napravil v zagrebški stolnici oltar, oblok nad svetiščem, ji sežidal zvonik in začel delati portal; naposled Luka Misle, ki je l. 1714. postavil ona dva velikana pri vratih ljubljanskega semenišča. Naš Plečnik nas je s svojimi deli proslavil med Čhi in Nemci.

Ali smejo Srbi pozabiti našega Konitara, ki je začel nagovarjati Vuka Karadžića, da začne pisati, kakor govore njegovi domači, navalil nanj, da začne nabirati narodne pesmi, mu stal neprestano na strani s sveti in navodili in mu ni dal miru, dokler ni sestavil slovarja in ustvaril Srbom njihovega književnega jezika?

Pa naše šolstvo, izobrazba najširšega naroda, naše poljedelstvo, obrt in industrija, trgovstvo in naša svobodna uprava prosvete in gospodarstva v naših organizacijah? V čem naj se sramujemo pred brati Hrvati in Srbi in Bolgari? Da ne pozabimo tudi svojega Antona Janša in naše čebelice, ki je raznesla slavo slovenske pridnosti v najoddaljenejša kraja sveta.

Ali ne zasluži takšna narodnost priznanja med slovanskimi rodovi? Menim, da morajo to vsi potrditi, ki pravično mislijo. Nočemo tedaj rušiti zakone, da bi lomili ustavo; zoprno nam je celo igranje z besedo „avtonomija“, zdaj v ustavnem in zakonodajnem, zdaj zopet v svobodno- ali celo samo državno-dekon-

centracijskem upravnem pomenu; nočemo prepira med seboj, ampak svetujemo slogu in skupen odpor nasproti sovražnikom, ki so ravno nam Slovincem odtrgali toliko zemlje in naroda; smo preponosni, da bi klicali tujca na pomoč, da naj bi nam uredil naše notranje zadeve; pričakujemo pa svoj delež na veliki skupni stvari. Po treznem preudarku ne more nihče temu našemu pričakovanju odrekati opravičenosti.

Toda saj nismo rešili niti svoje-ga Korotana!? — Pevajoč so vkorakale naše slovenske čete na Koroško; sivi starci so jih s solzami v očeh pozdravljali: „Živeli, živeli! Rešeni smo, rešeni!“ S pomočjo bratov smo si porinili svoje postojanke in bojno črto do najskrajnejših severnih mej Slovencev, stali na straži in zrl zopet čast gosposvetkega polja. Največja slava gre onim, ki so padli v teh bojih za našo narodnost. Toda koroško odraslo mladino je bil pobelil sneg; ohranili so morda še vrline slovenskega duha, slovenskega imena pa so se zasramovali.

Preпустimo jezikoslovcem, da raziskujejo in pojasnijo prvotni pomen našega imena! Gotovo je le, da slovensko ime ne izvira iz besede „Sklawe“, kakor ne izvira srbsko ime iz besede „servus“ (Porfironet) in da je ta teorija nepravilna in že davno zavržena (Niederle). Ime novgorodskih Slovincov, kašubskih in polabskih Slovincov, slovaških Slovencev, panonskih Slovincov-Hrvatov, — saj imenujejo hrvatske listine panonsko Hrvatsko noter do 17. stoletja Slovinje, še danes je tudi na Hrvatskem vas Slovinci, kakor imamo mi na Koroškem vas Slovinci, — ime korotanske, pa nižje-avstrijske Slavinije, Slavinije naših knezov Pribine in Kocelja, kateremu sta oznanjala sv. vero slovanska apostola, ime Slavinije sredi balkanskega polotoka, naše Slovenske krajine, ime slavne slovinske dubrovniške književnosti, — ime vseh Slovanov, — vsa ta imena so vzroka dovolj, da svoje ime cenimo, kot so ga spoštovali naši predniki.

Naj bi bili tudi sinovi, kakršni so bili očete! Sicer ne krasi naših nepreobitnih znanstvenih javnih knjižnic spominski spisi velikih državnikov in ženialnih upravnikov, pa saj je „vsa veda zvijača, ne modrost, ako jo ločimo od pravičnosti in drugih kreposti“ (Platon). Tako naj govori izgorija priprostosti...

Bodi hvale zadosti! Prepustimo laskanje in pretirano hvalo onim pristnim demagogom, ki kadijo množici z lepimi besedami, da niti ne vidi-kako se že mora boriti za najpotrebnejše pogoje obstanka, in ki jim je najbolj všeč, da ljudje lepo sede in svojo vnetost na ta način kažejo, da ploskajo in od veselja tulijo (po Demostenu), pa da ne zahtevajo dejanj in da tudi sami svojih zadev ne upravljajo; kajti za to delo naj bi bil le politik kot obrtnik! — Državniki pa sami delajo in imajo smisel za samoupravo naroda, o katerem je trdil že Abraham a Santa Clara: „Toda čudo čudežev je to, da se slovenski („kranjski“) kmetje niti hudiča ne boje,“ to pa vsled tega, kakor meni, ker se zanesejo predvsem na Boga, potem pa na svoje svete patrone, katerim so postavili toliko lepih cerkva, kakor nikjer drugje, ali vsaj malokje na svetu.

Čevlji z znamko „Peko“ domačih tovarov Peter Kozina & Ko. so priznana najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg štev. 20, na drobno Aleksandrova cesta št. 1.

Pošljite naročnino!

Najboljši premog, drva in oglje kupite najcenejše pri

Družbi Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8. Telefon 220.

* Ta članek smo prejeli že pred dva meseca, a zaradi pomanjkanja prostora smo ga mogli objaviti šele danes. Op. ured.

Dinarski dan.

Desettisoči naših rudarjev na Vestfalskem so brez posla. Boda trka zato na njih vrata in glad ter mraz se selita v njih hiše. Nobene možnosti pa ni za zaslužek in zato beda raste.

Dolžnost vseh nas, ki smo v srečnejšem položaju je, da priskočimo prizadetim bratom na pomoč. Vsi brez izjeme moramo to storiti, ker le na ta način more naša pomoč učinkovati.

Akcijski odbor za pomoč vestfalskih Slovencev priredi zato po vsej Sloveniji Dinarski dan. Vsak Jugoslovčan, vsaka Jugoslovenka naj daruje en dinar za vestfalske Slovence

in tako bodo obvarovani pred pogibom.

V Ljubljani bo Dinarski dan dne 2. januarja 1924.

Najprej bo Dinarski dan v Ljubljani, ker Ljubljana, naša bela prestolnica naj s svojim vzgledom pokaže vsem Slovincem njihovo dolžnost do vestfalskih Slovencev.

Trdno smo uverjeni, da bo vzgled Ljubljane dostojen našega kulturne središča in da bo vsak prebivalec Ljubljane storil svojo narodno dolžnost.

Manifestacija zavednosti Ljubljane naj bo Dinarski dan in ponoven dokaz, da je in ostane Ljubljana naša prestolnica.

Dnevne vesti.

Vesele božične praznike želita vsem cenj naročnikom in bralcem uredništvo in upravništvo „Avtonomista“!

Opozarjamo naročnike in bralce našega lista na članek »Kaj hočemo?«

Koliko so vredna poslopja in zemljišča? Staro pravilo pravi, da je vsaka stvar vredna toliko, kolikor nese po običajni obrestni meri dohodkov. Če mi n. pr. nese kakšna stvar na leto 40 kron čistih, in obrestna mera znaša 4 procenote, potem je dotični predmet vreden 1000 kron, ker znašajo 4-procentne obresti od 1000 kron na leto 40 kron. — Če pa znaša povprečna obrestna mera na leto 20 procentov, kakor je to danes navada, je dotični predmet vreden le 200 kron, ker znašajo 20-procentne obresti od 200 kron tudi 40 kron na leto. Kolikor višja je torej obrestna mera, toliko manj je ta ali ona stvar vredna pri istem letnem donosu. Z drugimi besedami: Kolikor manj je denarja na razpolago, toliko več je vreden denar in toliko višja je obrestna mera. Ker se pa dohodek zemljišč ne da poljudno zviševati, ker ima meje v svetovnih cenah, zato vrednost zemljišč pri visoki obrestni meri navadno pada.

Podraženje časopisov. Večina ljubljanskih dnevnikov je sklenila z novim letom zvišati naročnino od mesečnih 12 na 20 dinarjev. »Avtonomist« bo ostal pri stari ceni, dokler ne bodo tiskarne zvišale stroškov za papir in tisk. Ker pa se utegne dogoditi, da bo marsikdo z ozirom na višjo ceno dnevnik odpovedal, bomo mi z novim letom vpeljali posebno rubriko »Tedenske novice«, v kateri bomo poročali o najvažnejših dogodkih. Priporočajte torej »Avtonomista«.

Reklama. Za novo leto delajo vsi listi kolikor mogoče veliko reklamo za naročnino. Način reklame je včasih že nekam čuden. Mi s svoje strani pravimo le, da ni treba vsega verjeti, kar je v raznih listih, ki so odvisni. Odvisni ali od bančnih ali od strankarskih interesov. Mi se bomo tako kot doslej potrudili tudi zanaprej, da bomo po svojih skromnih močeh povedali vedno le to, kar in kakor je.

Stanovanjska beda. Kdor bere inseratni del ljubljanskih dnevnik listov, vidi, da stanovanjske bede v Ljubljani ni več. Vsak dan je oglašeni dovolj stanovanj v novih hišah. Teh pa nihče oddati ne more, ker obstoji danes težka plačilna beda. Stanovanje v novi hiši, ki ni podvrženo stanovanjskemu zakonu, ampak je prosto, stane mesečno po 6—10 tisoč kron. Pri današnji visoki obrestni meri to ni mnogo. Mnogo je to le za tiste, ki nimajo mesečno večje plače kakor povprečno po 4—5000 kron. Tem je treba dati take dohodke, da bodo zmogli tudi stanovanje v novi hiši, pa bo stanovanjske in plačilne bede in beracije takoj konec.

Požrtvovalnost. Pri zadnjih volitvah na Angleškem so za Delavsko stranko posebno vneto nastopale delavske žene. Volitve stanejo, kakor znano, mnogo denarja za agitacijo. Posebnih denarnih virov pa

Delavska stranka ni imela na razpolago. Zato so priproste delavske žene prodale ponekod srebrne žlice ali pa svoj nakit in izkupiček darovale v blagajno Delavske stranke. Ta velika požrtvovalnost je rodila tudi lep uspeh, ker bo Delavska stranka sedaj prevzela vladno ogromne angleške države. — Kako pa je s požrtvovalnostjo pri nas? Tako je: Kdor ne da za vino, je za nič! Tako so nas vzgajili v preteklih desetletjih in taki smo.

Štefan Radić bo zaprt. V belgrajskem parlamentu je izjavil minister vnanjih zadev dr. Ninčić, da bo Radić postavljen pred sodišče v Belgradu, čim se vrne. Ali niso to čudni ljudje, ki še danes ne vedo, da se da pač ubiti telo, duh in ideja pa ne? Kakor vse kaže, v Belgradu še danes ne vedo, da je na Hrvaškem na stotisoče Radićev, ker je skoro vsak zaveden in pošten hrvaški kmet Radić. Če bi pa prišel v parlament in se pokoril belgrajski gospodi, bi mu čisto gotovo zavalili milijonov, kolikor bi jih hotel.

Grški kralj zbežal. Na Grškem so imeli ta teden volitve, na katerih so dosegli republikanci lepe uspehe. Vsled tega je grški kralj pobegnil k svojemu tastu v Bukarešt. Mogoče se pozneje preseli v Belgrad.

Kraljevo potovanje v Pariz. Nekako pred dvema tednoma je kralj Aleksander nenadoma odpotoval v Pariz, k »zobozdravniku«, kakor so uradno poročali in kar smo omenili tudi mi. O pravih vzrokih tega nenadnega potovanja so ugibali razne stvari. Sedaj pa poroča »Jutro« (dne 19. decembra) tole: »Odstranitev grškega kralja iz Aten je izzvala v Parizu splošno iznenadenje, in to tem bolj, ker so bile razširjene govorice, da so se vršila pred nekaj časa tajna pogajanja med Belgradom, Atenami, Bukarešto in Parizom, s katerimi se spravlja v zvezo tudi pariško potovanje jugoslovenskega kralja Aleksandra. Potovanje kralja Aleksandra se je vršilo na inicijativo rumunske kraljice in je imelo po uspešnih posvetovanjih s francosko vlado pozitiven uspeh.« — Kako bo s »pozitivnimi uspehi« zadovoljen grški narod, to bo pokazala bodočnost.

Kaj je bila Avstrija? Znani časnikar dr. Heinrich Kanner je pred leti zapisal v dunajskem tedniku »Die Zeit« ta-le stavek: »Österreich ist das Land, wo der weltgeschichtliche Schutt abgeladen wird.« — Avstrija je dežela, kjer odkladajo svetovnozgodovinske ostanke. To je zapisal zato, ker je vsak pregan kralj našel v Avstriji varno zavetje. — Kaj pravite, o kateri deželi bi dr. Kanner danes zapisal omenjeni stavek?

Pritožba. Iz krogov malih obrtnikov, ki so že pred vojno prodajali trboveljske družbe premog, prihajajo pritožbe, da ne morejo od družbe dobiti premoga, pa čeprav bi ga radi točno plačali. To se nam čudno zdi, ker je premoga pri nas dovolj. Ali pa imajo gotovi ljudje monopol nanj? Zato so cene premoga danes tako pretirane!

Današnji številki smo priložili položnice vsem onim cenjenim naročnikom, ki imajo za tekoče leto na

naročnini še zaostanek in prosimo iste, da nam blagovolijo zaostalo naročnino v onem znesku, ki je bil že pred dvema mesecema označen na priloženih položnicah takoj odposlati. Leto gre h koncu in računi morajo biti zaključeni. Za prihodnje leto 1924 — pa priložimo položnice po praznikih.

Kaj je oglas ali inserat? Oglas ali inserat je javno razglasilo v listih, da želi kdo kaj kupiti ali prodati, da kdo išče službe ali pa da oddaja kakšno službo itd. V oglasih priporočajo in hvalijo trgovci svoje blago; naznanjajo, da so dobili novo robo, in tako na razne načine pospešujejo nakup in prodajo blaga. Moderne kupčije si danes ni mogoče misliti brez oglasov. Zato so tudi listi velikih trgovskih narodov polni najraznovrstnejših inseratov. Ni pa vse eno, kakšen je inserat in kje izide. Kdor išče kupčije s kmeti, mora oglašati v listu, ki ga bero na kmetih, kdor se zopet obrača na mestno orebivalstvo, mora inserirati v listih, ki so razširjeni v mestu. Tudi ni vseeno, če kdo oglašja v dnevniku, ki ga ljudje takoj vržejo proč, ali pa v dobren in razširjenem tedniku,

ki kroži med ljudmi ves teden iz rok v roke, kakor je to slučaj pri »Avtonomistu«, o čemer se vsak lahko sam prepriča, kdor ima opravka na deželi. Tudi za kmete same je oglašanje velike važnosti, ker ni vseeno, ali zvedo le trije ljudje v njegovi sosesčini, da bi rad kaj kupil ali prodal, ali pa če zve za njegove kupčijske namene par tisoč ljudi. Zlasti za kmete same in za trgovce, ki iščejo zveze na kmetih, je oglašanje v »Avtonomistu« velike važnosti, toliko bolj, ker bodo dnevnik inseratne pristojbine z novim letom silno zvišali, med tem ko ostane pri nas cena oglasov nizka.

Nova knjiga. Izšla je zbirka pesmi »Pohojena greda« Romana Bedeta, v samozaložbi avtorja. 92 strani obsežna knjiga se naroča pri avtorju v Gornji Radgoni ter velja Din 20. — Knjiga je primerna za božično ali novoletno darilo.

Žitne cene. Pšenica stane v Banatu 1360—1400 kron cent. Blaga je dovolj na razpolago, ker so naše cene za izvoz previsoke. Občutno konkurenco delata našemu žitu ameriška in ruska pšenica in moka.

Vojna posojila.

Naša država je podpisala mirovno pogodbo. V mirovni pogodbi z Avstrijo je tudi točka ki pravi, da je vsaka »nasledstvena« država zavezana vprašanje avstrijskih vojnih posojil urediti.

»Urediti« — to se ne pravi uničiti. Če bi bili pogodbeniki hoteli reči naj se obveznice vojnih posojil uničijo in razveljavijo, bi gotovo ne bili rabili izraza »urediti« v mirovni pogodbi.

Naša država te svoje s svojim podpisom prevzete dolžnosti do danes še ni izpolnila. Vse kaže, da je tudi ne bo, če ne bo prišel odkod primeren pritisk.

Iz hrvaških listov posnemamo, da se je ustanovilo na Hrvaškem posebno društvo za varstvo premoženjskih pravic vseh onih, ki so ali prostovoljno, večinoma pa prisiljeni podpisavali avstrijska vojna posojila. Ta organizacija bo gotovo dosegla več kakor more doseči posameznik, in zato ne bi bilo napačno, če bi se Hrvatoma pridružili tudi slovenski denarni zavodi za obrambo skupnih koristi. Energičen skupen nastop bi omogočil tudi potrebne korake pri Društvu narodov, ki je vrhovni čuvár nad izpolnitvijo določil mirovnih pogodb.

Denar, ki so ga dali oziroma morali dati naši ljudje za vojna posojila, ni bil ukraden denar, ampak je bil na pošten način pridobljen in zaslužen denar. Ta denar je tvoril

lep kos našega narodnega premoženja, ki se ga ne sme kar tako uničiti in razveljaviti. Ta denar je treba vrniti, kakor je treba vrniti vsak izposojen denar. Če pa je treba zaradi tega, ker smo »premaganci«, plačati kakšno odškodnino zmagovalcem, je treba to določiti posebej in tudi natančno določiti svoto, koliko je treba plačati.

Načinov, kako bi se dalo to vprašanje urediti, je več. Na Češkem so rešili to vprašanje po svoje, v Avstriji zopet drugače, na Poljskem in v Italiji zopet drugače. Vsi pa so bili složni v tem, da je treba posebno varovati interese maloletnih otrok in malih hranilcev. Maloletnim otrokom je državna oblast njihovo pri sodiščih naloženo imetje (v zlatu!) enostavno s silo odvzela, večina malih hranilcev (posli, mali kmetje in obrtniki, delavci) pa tudi ni vedelo, kaj delajo denarni zavodi z njihovim denariem. Čut pravičnosti zahteva, da se zlasti tem nesrečnejšem storjena krivica popravi.

Dobro bo torej, če se združijo slovenski interesi s hrvaškimi v skupno obrambo svojih koristi, da čim energičneje opozore državo SHS na njeno v mirovni pogodbi prevzeto dolžnost.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV. Odgovorni urednik Jože Petrič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Berson
gumi potplat
se samo nalepi!

Zahtevajte od Vašega čevljarja strokovno prireditel in Vi ne boste več nosili čevljev brez Berson-gumi potplatov! Prihranite si drago popravilo, ohranite Vaše obuvala trajno elegantno, obvarujte noge pred mokroto, ter se pri hoji ne utrudite.

Vse pisalne, risalne in šol. potrebščine

dobite najceneje v papirni trgovini

Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 29.

Lastna knjigovoznica. — Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufaktur. Obleke po meri se točno izvršujejo.

Cenjene dame in gospodje!

Prejeli smo najnovejše francoske modele sistem »Foiret«. Kdor želi imeti garderobo po najnovejši modi in specialno delo po nizki ceni, naj se obrne na tvrdko

Brata Brunskole
konfekcija in splošna prvovrstna krojačnica Ljubljana, Židovska ulica št. 5. Stranke, ki prinese same blago, ista postrežba.

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznano solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštne prost. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Minka Horvat**Ljubljana, Stari trg 21.**

priporoča po nizkih cenah svojo za-
logo damskih in žalnih klobukov

Popolnoma varno na-
ložite svoj denar pri

**Vzajemni posojilnici
v Ljubljani r. z. z o. z.**

ki se je preselila iz hiše uršu-
linskega samostana poleg nunske
cerkve v lastno novo palačo na
Miklošičevi c. poleg hotela Union.

Hranilne vloge se obrestujejo po

6%

brez odbitka rentnega in invalid-
skega davka, v tekočem računu

5 1/2%

vezane za dobo pol leta

6 1/2%

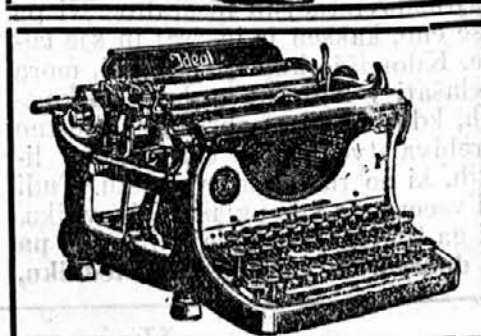
in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je zelo do-
bra, ker poseduje Vzaj. pos. relativno
večino delnic stavne delniške družbe
hotela »Union« v Ljubljani. Vrhutega
je njena last nova palača ob Miklošičevi
cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zem-
ljišč v tu in inozemstvu. Denar se lahko
naloži po poštinih položnicah.

Export „Jugoeksim“ Import
trgovska družba

Vehoslav Pelc in drugi v Ljubljani,
Vegova ulica šte. 8.

Trgovina s specerijskim, kolonijalnim,
materijalnim blagom, deželimi in polj-
skimi pridelki ter izdelki, mlevskimi
izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter
manufakturo na debelo.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon šte. 268.

Najboljši pisalni, razmno-
ževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

SVETLIN KREMA

prvovrstna prima vazelin za usnje v lesenih
in pločevinastih škatlicah in parketno vo-
ščilo, najboljši izdelki, priporoča tvrdka

J. Kordiš,

Ljubljana, Vegova ulica šte. 2.

Antikvarijat, knjigarna**HINKO SEVAR**

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh
jezikih po ugodnih cenah.

Nova knjiga!

V Blasnikovi tiskarni je izšla knjiga:

Dr. Dragotin Lončar**Politika in zgodovina,**

ki obsega na 150 straneh pet oddelkov:
A. Življenjepisi (Masaryk, Krek, Mahnič,
Sveteč, Susteršič in Tavčar), B. Za Ju-
goslavijo, C. O ustavi v Jugoslaviji,
D. O socializmu in komunizmu, E. O
slovenski politiki (Zakaj smo izgubili
Koroško in Primorsko). Slovenci ku-
puje in čitajte! Cena Din 30.—. Po
pošti Din 30'60.

„ADMINISTRATOR“

d. z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 28

Eskontira povzetne pošiljatve. Vnovčuje de-
narne terjatve. Prevzema cesije. Posreduje kupčije z
denarnimi zavodi. Prevzema blago v komisijsko prodajo
proti bančni garanciji. Evidenca važnih dogodkov. Agentura.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugod-
nejši obrestni meri, vezane vloge
po dogovoru brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko
cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojno
iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga
nudi lastna palača, veleposestvo in drugo
lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski po-
sojilnici kot zadrugi z neomejenim jam-
stvom, za vloge vsi člani z vsem svojim
premoženjem, ki presega večkratno vred-
nost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad R 130,000.000.—

Praktično božično in novoletno darilo

so
čevlji

Prodajalne v Ljubljani:

Breg šte. 20, Aleksandrova cesta šte. 1,
Prešernova ulica 1 - Seljak.

Na deželi v vsaki večji trgovini s čevlji.

Na veliko razpošilja tovarna Peter Kozina & Co,
Tržič, Gorenjsko. Ceniki na zahtevo brezplačno.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavi: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital K 10,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Trgovska banka d. d., Ljubljana**PODRUŽNICE:**

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica številka 1.

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPNA BANKA)

KAPITAL IN REZERVE DIN 17,500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavi: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice, Meža-Dravogr.,
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici)

L. L. SMITH & BROS

edini tihi
pisalni stroj.

Zastopstvo: L. BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6./I. d.